

УДК 378.011.3-051:338.48

Г.Ш. Уварова
НАУ, м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ КОМПЕТЕНТНОСТІ З УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ТУРИЗМІ

У статті розкрито особливості організації процесу формування у студентів компетентності з управління проектами в туризмі на основі дотримання основних етапів розробки проектів і врахування окреслених педагогічних умов.

Ключові слова: компетентність, проєкт, управління проектами, проєктна діяльність.

The article discovers the peculiarities of formation of students' competence in tourism projects management on the basis of observation of the main stages of project development and the outlined pedagogical conditions.

Key words: competence, project, project management, project activities

Постановка проблеми. Туристична вища освіта вийшла на новий етап розвитку, втілюючи в життя студентоцентровану парадигму підготовки фахівців. Одним з основних інструментів реалізації нової освітньої парадигми є компетентнісне навчання. В сучасних освітніх стандартах компетентності і відповідні їм програмні результати навчання є основою моделі підготовки фахівців з вищою освітою, у тому числі, й туристичної. Академічна спільнота на сьогоднішній день добре обізнана з переліком компетенцій, вправно розподіляє їх між освітніми компонентами і визначає відповідні результати навчання. Проте чи досягає ця обізнаність певного рівня сформованості компетентностей у здобувачів вищої освіти? Досвід роботи у вищій школі показує, що формування загальних і фахових компетентностей є складним і тривалим процесом, який вимагає окремого дослідження та аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми модернізації вищої туристичної освіти присвятили дослідження багато вітчизняних вчених, серед яких Скрипник М.І. (2004), Комар Т.В. (2013), Кобзова С.М. (2013), Безкоровайна Л.В. (2016) та ін. Науковцями розроблена модель змісту підготовки фахівців туристичної сфери [5], обґрунтована необхідність формування професійних компетентностей, умови організації проєктної діяльності студентів [1,2,3]. Отриманні результати досліджень є результативними, проте, на наш погляд, недостатньо уваги приділяється організації процесу

формування проектної компетентності, зокрема, на магістерських програмах підготовки здобувачів вищої освіти. Тому **метою** дослідження є визначення основних етапів і педагогічних умов процесу формування у студентів компетентності з управління проектами в туризмі. Основними **методами** дослідження були обрані анкетне опитування здобувачів вищої освіти та його аналіз, використання системи методичних прийомів щодо залучення студентів у проектну діяльність.

Виклад результатів дослідження. Основоположними поняттями дослідження є поняття «компетентність», «проект», «проектна діяльність», «управління проектами». Компетентності являють собою поєднання знань, розуміння, навичок умінь та здатностей. Розвиток компетентностей є метою навчальних програм. Компетентності формуються в різних навчальних дисциплінах і оцінюються на різних етапах [4]. Отже, компетентності є результатом цілеспрямованої навчальної діяльності здобувачів вищої освіти під керівництвом викладача.

Існує достатньо багато визначень поняття «проект», які мають право на існування. В загальних рисах проект «англ. project» - це будь-що, що планується, велике починання. Під проектом також розуміють обмежену часом і витратами систему робіт, спрямованих на досягнення низки результатів на рівні вимог і стандартів якості. Проект об'єднує різноманітні види інноваційної діяльності, що відрізняються спрямованістю на досягнення цілей, певних позитивних результатів, скоординоване виконання взаємозв'язаних дій, обмеженість у часі.

Зміст поняття «проектна діяльність» також має різне смислове наповнення. У нашому дослідженні проектна діяльність розглядається як проектна діяльність студентів – складова професійно-орієнтованої навчальної діяльності, підпорядкована певним організаційним засадам [6].

Основоположник теорії управління Тейлор Ф.У. розглядає управління як мистецтво знати точно, що слід робити і як це зробити найкращим та найдешевшим способом. А управління проектами передбачає це зробити у відведений час, розв'язуючи при цьому унікальні, інноваційні задачі, приділяючи особливу увагу управлінню людьми та їх відносинами, які виникають у процесі реалізації проекту[7].

Управління проектами є конкурентною перевагою підприємств та організацій, що, у свою чергу, формує на ринку потребу у фахівцях з проектного менеджменту. У туризмі більшість підприємств за своєю суттю є проектно-орієнтованими. Їхня проектна діяльність полягає у

виконанні проєктів в інтересах споживачів туристичних послуг. Але, навіть на підприємстві, що не є проєктно-орієнтованим, існує безліч видів діяльності всередині підприємства, якими можна управляти як проєктами. Це, зокрема, просування нового туристичного продукту; відкриття нового чи дочірнього підприємства; впровадження нових систем і технологій обслуговування туристів; діяльність щодо оновлення основних фондів; розширення напрямків туристичного бізнесу; проведення маркетингової компанії тощо. Саме тому оволодіння компетентністю управління проєктами в туризмі є важливим етапом і результатом навчання студентів на магістерській освітній програмі.

Процес формування зазначеної компетентності з методичної точки зору доцільно організувати в кілька етапів, які відповідають життєвому циклу будь-якого проєкту. Це: етап ініціації проєкту і постановки мети – усвідомлення студентами конкретного завдання (організація проєкту); етап планування роботи – вибір способу дії (планування проєкту); етап виконання – реалізація діяльності, яка супроводжується поточним контролем і за необхідності перебудовою (реалізація проєкту); етап завершення проєкту: підбиття підсумків роботи, її оцінка (підсумок проєкту). Педагогічною метою формування проєктної діяльності є розвиток у студентів уміння самостійно здійснювати всі етапи й поступово переходити з одного на інший [3].

Кожний з етапів вдало реалізується по мірі вивчення тем дисципліни «Управління проєктами в туризмі». При цьому серед основних педагогічних умов успішної організації процесу формування компетентності з управління проєктами обрані мотиваційно-цільова орієнтація студентів на проєктну діяльність, відповідна теоретична (змістово-когнітивна) і практична підготовка (сукупність сформованих проєктно-орієнтованих умінь). Важливою умовою також є схильність студентів до творчої діяльності, яка проявляється у здатності розв'язувати інноваційні завдання.

Проєктно-орієнтовані уміння, які варто сформувати під час вивчення базової дисципліни, включають: уміння обґрунтовувати необхідність розробки проєкту, визначати цілі і критерії його успіху, визначати склад робіт у проєкті, якість їх виконання та вартість, складати розклад робіт, уміння призначати виконавців робіт і встановлювати комунікації між ними, оцінювати ймовірність настання ризиків, аналізувати потоки інформації та ін. За для визначення готовності здобувачів вищої освіти до управління проєктами у майбутній туристичній діяльності, було організовано опитування студентів. З'ясувалося, що у студентів відсутня мотивація

щодо проектної діяльності, вони мало обізнані з етапами і процесами управління проектами, близько 40 % опитаних не вважають уміння управляти проектами важливими для майбутньої роботи. Це спонукало насамперед до розвитку у майбутніх магістрів потреби у проектній діяльності і мотивації щодо її здійснення.

Враховуючи, що теоретична і практична готовність майбутніх фахівців сфери туризму до проектної діяльності успішно формуються в них за наявності відповідної мотиваційно-особистісної готовності [2], студентам було запропоновано завдання: порівняти особливості діяльності функціонального та проектного менеджерів за такими критеріями як характер діяльності, тип проблем, що розв'язуються в процесі діяльності, ціна допущених помилок, ступінь використання ресурсів, використання накопиченого досвіду, персонал, залучений до роботи, кар'єрне зростання, головна мотивація, а також зробити висновки про те, яка діяльність і чому їм імпонує більше. Це завдання було цікавим для понад 70 % опитаних студентів і його виконання переконало більшість з них в необхідності оволодіння уміннями розробляти проекти і управляти ними.

Усвідомлення студентами значення уміння управляти проектами, сприяло активізації їхньої проектної діяльності, яка розпочалася з вибору типу і виду власного проекту, його обґрунтування. Подальша робота над проектом відбувається паралельно з вивченням окремих тем курсу і накопиченням теоретичних знань про проект. При цьому розробка проекту орієнтується на окреслені етапи. Оприлюднення результатів роботи здійснюється на підсумковій конференції, де студенти презентують і захищають власні проектні розробки. Важливим моментом є використання студентами сформованих проектних умінь в підготовці кваліфікаційних магістерських робіт.

Для здійснення оцінювання проектної діяльності студентів і з метою самооцінювання здобувачам пропонуються комплексні завдання, окремі з яких наведені нижче: 1) Ви є розробником туристичного проекту (назвіть його тип і вид). Схарактеризуйте основні процеси планування вашого проекту. Складіть сітковий план управління цим проектом, враховуючи строки виконання робіт, вартість робіт та їх результати; 2) Назвіть проект, над яким ви працювали, зазначивши тип і вид проекту. Складіть технічне обґрунтування проекту, враховуючи термін його виконання. Розрахуйте термін окупності проекту, поясніть від чого залежить рентабельність вашого проекту; 3) Назвіть проект, над яким ви працювали, зазначивши його тип і вид. Складіть організаційне обґрунтування проекту, визначте його учасників. Поясніть принципи

формування команди вашого проекту; 4) Назвіть проект, над яким ви працювали, зазначивши його тип і вид. Складіть таблицю вартості вашого проекту, використавши параметричну оцінку; 5) Ви обґрунтували туристичний проект (назвіть його тип і вид). Визначте п'ять ризиків, що можуть завадити завершенню проекту. Для опису виходу з кожного конкретного ризику, розробіть матрицю реагування на ризик. Які дії команди проекту, на вашу думку, є найголовнішими у процесі управління ризиками? 6) Ви є розробником туристичного проекту (назвіть його тип і вид). Схарактеризуйте основні процеси управління якістю вашого проекту. Складіть специфікацію проекту.

Отже, процес формування у здобувачів вищої освіти компетентності з управління проектами в туризмі є результативним за умови організації його у кілька етапів, які відповідають життєвому циклу проекту, та дотримання педагогічних умов, серед яких одним з основних є мотиваційно-цільова орієнтація студентів на проектну діяльність. Доцільними напрямками подальших розвідок є обґрунтування шляхів упровадження проектної діяльності студентів в період проходженні практики із залученням роботодавців.

Список використаних джерел:

1. Безкоровайна Л.В. Проектна діяльність в професійній підготовці майбутніх фахівців з туризмознавства у вищих навчальних закладах /Л.В. Безкоровайна // Вісник Запорізького національного університету: Педагогічні науки. – Запоріжжя, 2016. - №2 (25) – С.7-12.
2. Кобзова С.М. Теоретична модель підготовки майбутніх фахівців сфери туризму до проектування регіональних маршрутів / С.М. Кобзова //Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2013, № 4 (30) — С. 207-216.
3. Комар Т.В. Методологія проектної діяльності: теоретичний аспект / Т.В. Комар // Зб. наук. праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», №2(8)/2013. – С.102-107.
4. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю.М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
5. Скрипник М.І. Моделювання змісту професійної підготовки фахівців для сфери туризму / М.І. Скрипник // Вища шк., 2004. - № 1 – С. 81-87.
6. Степанець Н.П., Уварова Г.Ш. Розвиток проектної діяльності у студентів – майбутніх фахівців туристичної сфери /Н.П. Степанець, Г.Ш. Уварова //Туризм і гостинність в Україні. Стан, проблеми, тенденції, перспективи розвитку. – Матеріали I Міжнародної наук.-практ. Конф. – Черкаси: Брам-Україна, 2012. – С.424-428.
7. Тейлор Ф. У. Принципи научного менеджмента /Ф.У. Тейлор. - Пер. с англ. А. И. Зак. — М.: Контроллинг, 1991. — 104 с.